

## КИМИСИНЕ ИШЕНЕСИҢЕР, ӨЗҮҢӨР БИЛГИЛЕ



Зайр ЧОКОВ, Улуттук банк  
төрагасынын орунбасары

# "Өмүрбек Текебаевдин айткандары жалган"

**Өткөн жуманда сүткорлукту чектөө боюнча мыйзам долбоорун талкуулоо убагында Улуттук банк төрагасынын орунбасары Зайр Чокоев менен депутат Өмүрбек Текебаев айтыша кеткен. Улуттук банк кызматкерлерин паракор атаган депутат, Зайр Чокоевди ай-буйга келтирбей парламент залынан кууган эле. Жооп берүүгө мүмкүнчүлүк берилбегенде төрага орунбасары чыгып баса берген. Бүгүн Зайр Чокоевге ошол маселелер боюнча бир-эки суроо бердик.**

**З**айр Ленарович, өткөн жуманда депутат Өмүрбек Текебаев сизди эл душманы, коррупционер атап, түбүнө жетем деп экигени коомчулукка маалым. Антип сизди демиткенге эмне себеп болду? Буга чейин Өмүрбек мырза экөөңүздөрдүн ортоңордо сүткорлук боюнча эмне кеп-сөз болду эле?

- Жогорку Кеңештин депутаты Өмүрбек Текебаевдин мындай жүрүм-турумуна Улуттук банктын «Кыргыз Республикасында сүткордук ишин чектөө жөнүндө» мыйзам долбоорунун айрым бөлүктөрү боюнча позициясы себеп болду. Жалпысынан алганда, Улуттук банк да сүткорлукту

чектөөнү колдойт. Бирок бул каралып жаткан мыйзам долбоору Улуттук банк көзөмөлгө алып, лицензия берип, жөнгө салган финансы-кредиттик уюмдарга тиешелүү болбошу керек. Ансыз да чектелип, мыйзамга баш ийип, ачык-айкын иш жүргүзгөн уюмдарды эмес, а чыныгы сүткорлор, Улуттук банктын уруксаты жок эле калкка талап-тоноочудай пайыздык чекте насыя берген расмий эмес кредиторлорду чектөө зарыл.

Сүткорлук ишин чектөө боюнча мыйзам долбоорун талкуулоого Улуттук банк өкүлдөрү бир нече айдан бери катышып келишет. Талкуулоо маалында депутат Өмүрбек Текебаев өзү сунуштаган мыйзам долбоору боюнча аргументтерин келтирүүнүн ордуна Улуттук банкты мыйзам бузуп, микрокредиттик мекемелердин кызыкчылыктарын коргоп жатат деп айтып чыкты. Депутат айткан сөздөр чындыкка жатпайт. Улуттук банк микрокредиттик чөйрөдөгү жогорку пайыздык чектерди жөнгө салууда бир топ алгылыктуу кадамдарды жасады. Мисалы, биз микрокредиттик мекемелерди жөнгө салуу боюнча шарттарды татаалдаштырып, мыйзамга ылайык иш алып барбаган, жакырчылыкты кыскартууга багытталбаган он чакты микрокредиттик уюмдардын уруксат кагаздарын кайтарып алдык. Ар бир жаран насыя алганда канча карыз аларын, эң башкысы, кредитти кайтарууда кудурети канчалык экенин керт башы менен түшүнүп, жоопкерчиликтүү болушу зарыл.

**- Пайдакечтерге (ростовщик) пайыздык чектөөлөрдү киргизүү инвесторлорду качырат дедиңиз. Муну кандай түшүнөбүз?**

- Микрофинансылык сектор

мамлекет менен өкмөттүн колдоосу жок эле, мамлекетти кошумча милдеттенме, кепилдиктерге кириптер кылбастан эл аралык инвесторлордон жеке инвестицияларды тартып жатат. 2011-2012-жылдарда микрофинансылык уюмдар өз күчү менен эл аралык финансылык институттардан ишмердүүлүктү өнүктүрүүгө 11 миллиарддан ашык сом (240 млн. доллар) тарткан. Улуттук банктан лицензияланган жана иши жөнгө салынган финансы-кредиттик мекемелердин аталган мыйзам таасир эткен чөйрөгө камтылышы инвесторлордун ишенимин жоготуп, ички жана тышкы инвестиция үчүн акырындап калыптанып келе жаткан ыңгайлуу жагдайдын начарлашына алып келиши ыктымал. Калайык-калктын кредиттик ресурстардан пайдалануу мүмкүнчүлүгүнүн чектелиши, пайыздык чендердин жогорулоосу, кредит алуу механизмдеринин татаалдашы, иши көзөмөлгө алынбаган көмүскө сүткорлордун санынын артышы сыяктуу жагдайлар кредиттөө көлөмүнүн төмөндөшүнө алып келет.

**- Өмүрбек Текебаев айткандай, учурда микрокредиттик компаниялардын үстөк пайыздары жогору. Алардан акча алгандардын алды өзүн-өзү өрттөгөнгө даяр турат. Улуттук банк бул боюнча неге алгылыктуу иштей албай жатат?**

- Улуттук банк базар саясатына жатпаган популярдуу эмес административдик чараларды колдонуп келет. Микрофинансылык уюмдардын ишин Кыргыз Республикасынын «Микрофинансылык уюмдар жөнүндө» мыйзамынын 2-беренесинин талаптарына ылайыкташтыруу максатында Улуттук банк 98 микрофинансылык уюмдун күбөлүктөрүн кайтарып алган. Ошондой эле, бул микрофинансылык уюмдар Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларынын талаптарын, жазма-буйруктарын аткарбай келгендиги да белгиленген. Мыйзам талаптарын жана Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларын дайыма бузууга жол бергендигине байланыштуу дагы 52 микрофинансылык уюмдун каттоодон өткөндүгү жөнүндө күбөлүгү кайтарылып алынган. Мындан сырткары, финансылык сектордо пайда болгон кайра кредиттөөгө байланыштуу маселелерди чечүү максатында Улуттук банк тарабынан карыз алуучулардын укуктарын коргоого багытталган чараларды колдонгон. Улуттук банк тарабынан колдонулган чаралар микрофинансылык уюмдардын пайыздык чендеринин төмөндөшүнө алып келди. 2013-жылдын март айына карата микрофинансылык сектор боюнча орточо пайыздык чендер 34-36 пайызды түздү. 2011-жылдын аягына салыштырмалуу бул көрсөткүч 3,93 пайыздык пунктка төмөндөгөн. Азыркы учурда микрофинансылык уюмдардын ишмердиги мыйзамдарга жана Улуттук банктын нормативдүү актыларына ылайык келтирилген жана бул багытта иштер улантылат.



### ФЕЙСБУК СҮЙЛӨЙТ

**Айбек СУЛТАНГАЗИЕВ:**

- Жарандык активисттер сейил бактарга курулган курулуштардын мыйзамсыз экенин айта берип тилдери тешилмей болду. Бийлик дагы аталган курулуштардын мыйзамсыз экенин мойнуна алат. А бирок башкы көзөмөл органы болгон Башкы прокуратурадан эч үн чыкпай жатканы кызык. Негизи прокуратура биринчилерден болуп мыйзамсыздыкка каршы күрөшүшү керек болчу. Алар же өздөрүнүн милдетин унутуп калышкан же чындап эле мыйзамсыздыкты карап, бирок эч нерсе кылбаган органга айланган.

